

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Bonitas hæc Attributum speciale Dei est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

ut re, seu bonitatem in honestum, vile, & delectabile diuidi adequatè. Ea quippe diuisio non bonitatis secundum se, sed in ordine ad appetitum est, qui ordo posterior bonitate intrinseca formaliter est. Ibidem autem n. 2. rerum bonitatem absolutam (quæ scilicet ad ipsam pertinent rem, cuius bonitas est) in primariam, & secundariam diuidebamus. Primariam appellauimus, quæ ad rei constitutionem intrinsecam essentialem, & entitativam spectat. Secundariam quæ solum ad eius accidentariam constitutionem pertinet. Vnde quia rerum essentia dupliciter, siue in duplici ordine dicitur, physico, & metaphysico. Dupliciter etiam bonitas primaria diuidetur.

2. Quoniam vero essentia præcipuus, ac primarius conceptus est, esse, siue existere: Ex eo quidem præcipua rerum bonitas pensanda est: ac proinde bonitas hæc absoluta primaria cum esse rerum, seu ente conuertitur. Ita docente Aristot. sæpe atque 1. ethic. cap. 6. sub init. *Cum bonum æquè ad id quod est dicatur.* Ex quo Aug. 1. de doctr. Christ. *In quantum sumus, boni sumus.* Et qu. 24. ex octoginta tribus. *Omne quod est, in quantum est, bonum est.* Quibus consonat S. Thomas 1. part. quæst. 4. artic. 1. ac plures alibi; cæterique tam Philosophi, quam Theologi. Inde vero tria obseruanda veniunt. Primum bonitatem primariam rerum, entisque comitem diuidi rursus in bonitatem primariam absolute talem, & in bonitatem secundum quid iuxta duplicem essendi, seu entis modum in rebus repertum. Nimirum essendi absolute, qui solis conuenit entibus totalibus, in quouis ordine siue physico, siue metaphysico, quæ absolute esse dicuntur, atque directe, & per se in prædicamento collocantur; & in bonitatem secundum quid talem, iuxta alium essendi modum secundum quid solum, qui entibus partialibus, seu partibus entium totalium comperit, quæ neque absolute entia sunt, sed cum addito *partialia*, neque per se & directe in prædicamento collocantur, sed reduciuntur solum ad entium totalium prædicamenta spectant.

3. Inde etiam obseruandum venit secundum: nempe entia omnia, siue partialia, siue totalia (cum tamen entia in se, & ratione sui entia sunt) bonitatem absolutam primariam, vel absolute, vel secundum quid talem, necessario habere eo ipso, quod vel totaliter, vel partialiter sunt, siue physice, siue metaphysice; quæ vero in se, & ratione sui entia, seu entitates formaliter non fuerint, nullatenus bonitatem primariam, adhuc secundum quid, habebunt: cum eis præcipuum, ac necessarium bonitatis primariæ fundamentum, nempe esse, deficiat. Id quod solum aliquibus formalitatibus, seu prædicatis metaphysicis, ac metaphysice aliquod ens componentibus potest accedere in Scotica, & nostra opinione de adequata entis à suis differentis abstractione, & præcisione. Tertium rursus inde constat bonitatem absolutam primariam absolute talem idem omnino formaliter esse, atque perfectionem, quæ quidem in totalitate entis consistit, ut quæstione sequenti videbimus. Ac tandem inde constat bonitatem primariam absolute talem, quæ entis passio, atque cum illo ad conuertentiam dicitur, non de quouis ente etiam partiali, sed solum de totali ad conuertentiam dici, cuiusque esse passionem: ita ut repugnet esse aliquod ens absolute tale, de quo verum non sit bonum esse.

4. Atque ex his sanè Deo bonitatem physicam, & metaphysicam primariam non solum absolute, sed summè talem adesse planè demonstratur. Etenim bonitas hæc entis prædicatum absolute necessario consequitur, atque in eo fundatur, ut eo gradu, quo sit ens, bonum sit: unde quod absolute ens non est, neque est absolute bonum: atqui Deus non solum absolute ens est, sed summè, seu summum ens: ergo non solum absolute, sed summè, seu summum bonum est: ergo & summam habet bonitatem. Probatur secundo ex supra data bonitatis vniuersim dictæ definitione. Ex ea quippe constat bonitatem, hanc primariam rerum, entisque perdissequam dicere negationem defectus in essendo: atqui Deus summè distat à defectu essendi: cum ens à se sit: ac proinde summæ necessitatis in essendo, ensque summè necessarium, seu necessarium physicè, & metaphysicè sit: ergo Deus summè, ac summum bonum

est. Tertio probatur: quia Dei bonitas physica, & metaphysica primaria entis comes (sicut & prædicata reliqua diuina) ab alio non sunt, sed à se, atque reliquorum bonitatum possibilium exemplaris causa, & efficiens. Vtroque autem titulo debet esse necessario, atque è conceptu suo indiuisibili infinita, & summa. Scio conclusionem hanc à multis probari ex illo Matth. 19. & Lucæ 18. *Nemo bonus, nisi solus Deus*; aliique locis, quasi in eis expressè, atque in terminis, ut aiunt, contineatur. Ego vero eis locis, & similibus Scripturæ, quæ de Dei bonitate sonant, nihil pro præsentis conclusionem contineri reor. Est siquidem sermo de Dei bonitate morali, vel beneficentiæ, ut legenti ex contextibus constabit. Vnum tamen locum expressum lego pro hac conclusione Exodi 33. vbi ad Moysem de se Dominus: *Ostendam tibi omne bonum*, atque ex aliis, quibus summè diligendus dicitur, euidentissimè eius summa bonitas inferitur.

5. Addo Denique propriè, & solummodo Deum essentia sua, seu per essentiam bonum esse. Est communis omnium Theologorum conclusio. Eam tamen non ita intellige, ut eius essentia formalis bonitas sit, cum hæc sit essentia diuina attributum, ut statim videbimus. Sed quod nullo realiter sibi superaddito bonitas in eo sit, ut docet S. Thom. 1. part. quæst. 6. artic. 5. & quæstione 19. art. 3. quod verissimum esse ex Dei simplicitate constat. At proprium Dei id esse videtur difficile: quævis enim creatura nullo etiam realiter ipsi superaddito bona est: siquidem omnis entis passio metaphysica bonitas est, quæ re ipsa separari ab ipsa nequit. Nec valet essentia ab existentia creaturarum realis distinctio Thomistica, quam non admittimus: quare, si existentia sua creaturæ bonæ re ipsa sunt, & essentia sua bonæ erunt, responderi posset ex sententia S. Thom. 1. part. quæstione 19. art. 3. & 6. ad 2. & 1. & quæstione 6. art. 4. & 1. contra gent. cap. 81. ratione vltim. vbi Ferrara, & 4. contra gent. cap. 13. vbi docent entia possibilia, præcisè adhuc, nec solum purè possibilia, nec bona esse, neque amari à Deo ut talia: quod verum habere potest, etsi essentia, & existentia re ipsa non differant. Cum enim actu absolute non sint, neque entia, neque bona absolute actu pro eo statu sunt, sed solum possibile: quod satis est, ut desiderari à Deo possint, ut actu vel de præsent, vel de futuro sint. Sed, licet probabilis, veraque fortasse solutio sit, de quo fufius controuerfis metaphysicis, ac de voluntatè Dei. Respondet euidentius adhuc in omni sententia creaturas ita esse possibiles, ut sint essentia sua contingentes, seu entia contingentia, quæque esse, ac non esse, ac proinde quæ sui esse, & entitatis defectum pati possint, ac proinde quæ essentia sua non excludant sui esse, ac entitatis defectum, & negationem. Deus autem cum essentia sua ens existens, & necessarium sit, essentia sua sui esse defectum & negationem excludit, ac necessario excludit, ut diximus: quare & solus essentia sua bonus est.

CERTAMEN II.

Bonitas hæc attributum speciale Dei est.

1. Diximus sæpe attributa Dei diuersam ex parte obiecti formalitatem à Dei essentia præsentare debere, nec satis esse eandem formalitatem entis à se, seu essentia diuinæ diuersimodè à nobis concipi: nihil autem diuersum ex parte obiecti à prædicato entis à se diuersum bonitate hac primaria, & entitativa Dei obiecti videtur. Si enim bonitas hæc est negatio defectus essendi, siue essendi negatio, erit negatio negationis essendi, seu entis: quare nihil aliud erit, quam ipsum esse, seu ens, quod solum fixæ negationi, seu non esse sui contradicit: ergo nihil ex parte obiecti conceptu, & voce bonitatis cognoscitur, aut significatur, quod conceptu, & voce entis à se de Deo non concipiatur, aut significetur.

aut significatur: ac proinde bonitas Dei eius essentia, non autem attributum Dei erit. Id quod vniuersim de omni entitatibus rerum bonitate, quæ ad conuerentiam cum ente, eiusque passio dicitur, docuisse videtur August. recitatis locis certam. 1. numero 2. Et quidem Soarius d. 10. metaph. sect. 1. numero 14. de hoc modo accepta bonitate & numer. 17. eam tandem rationem reddit distinctionis: quod, scilicet, à nobis concipiatur bonitas per modum formæ denominantis ens bonum, atque illi conuenientis; atque ens, vt subiectum denominatum. Verum id etiam inuenitur inter entitatem, & ens: cum tamen satis non sit, vt alterutro nomine diuersum quid metaphysice ex parte obiecti significetur.

2. Nec magis difficultati occurritur ex eius doctrina ibidem numero 12. quod scilicet, quatenus rationem dicit conuenientie ad naturam habentem capaciter, inclinationem, seu coniuunctionem cum illa. Nam in primis est consideratio hæc bonitatis relatiue, & ad aliud, non bonitatis ens absolute in se, & ad se, extrinsecæ quidem, non intrinsecæ enti, ac proinde, quæ eius passio metaphysica non sit. Secundo: cum nihil sit, quod, licet aliis conueniat, aliis non disconueniat, æquæ erit malum passio entis, atque bonum: quare male bonum, seu bonitas potius, quam malum passio entis dicitur vt & recte arguebat Vasquez citandus d. 23. capite secundo, numero quinto. Quod si dicas illud, cui conueniens bonum est, esse appetitum, ac proinde bonitatem ens entis, appetibilitatem, vt indicare videtur Soar. numero 14. hinc, sicut de veritate metaphysica philosophatur, contradicet his, quæ ipse docet numero 18. ex Caiet. 1. part. quæst. 5. articulo 1. & Capreolo in 2. d. 2. quæstione 3. Ferrara 1. contra gent. cap. 3. recte ita explicantibus S. Thom. docentem rationem boni rationi entis superadditam esse bonum appetibilitatem. Nimirum bonitatem entis formaliter non esse formaliter, sed fundamentaliter eius appetibilitatem formalem, eaque priorem: vade verum à priori est: quia ens est bonum, est appetibile. E contra vero esse bonum, quod appetibile est, solum à posteriori inferitur, vt bene S. Thom. 1. ethic. cap. 1. ad illam Aristotelicam boni descriptionem: *bonum est quod omnia appetunt.*

3. Prefate igitur difficultati dupliciter respondeo. Primo pro bonitate Dei, eiusque essentia metaphysica. Licet enim hæc dicat existentiam actualem à se, quæ re vera defectum essendi, seu negationem sui esse in Deo, sicut & in aliis entibus actualibus, excludit: aut existentia entis significata, & concepta, exclusio sui non esse, siue defectus essendi formalissime, quatenus ens exclusio est, non concipitur, nec significatur. Id enim, nisi negatione, & defectu, qui excluditur, conceptu, & significato, concipi, significareque non potest. Hæc igitur exclusio defectus sui esse, seu negationis essendi, qui ex parte obiecti in ente concipitur, tam physico, quam metaphysico, bonitas primaria entis in se, & ad se est, eiusque passio: quia, vt diximus, in negatione, & exclusionem defectus essendi consistit, atque per illam apprimè explicatur. Vnde ad argumentum oppositum patet solutio. Indeque etiam patet quo modo bonitas Dei summa sit: quia, licet æquæ excludat formaliter existentia entis creati, tam physice, quam metaphysice defectum, seu negationem sui esse: tamen cum eius existentia necessaria absolute non sit, quia ab alio est, non ita necessario ab illa eius negatio, & defectus excluditur, atque ab existentia, seu ente diuino sui negatio, & defectus propulsatur: quia necessitas essendi, quæ ita obligatur sui esse defectus, & negatio, diuersa formalitas est à prædicato essendi, seu entis à se: siquidem ea necessitas essendi metaphysice per prædicatum entis à se à priori demonstratur, vti omnes Theologi, & Philosophi iam faciunt.

4. Secundo respondeo cum Vasquez capite sexto, numero 18. ex dictis certam. primo, numero tertio, Bonitatem primariam absolute talem, quæque, vt entis passio, ab Aristotele, & Philosophis numeratur esse entis totalis solummodo, seu entis totius, quod non solum esse, siue existentiam claudit, sed & alia omnia, quibus, vel physice vel metaphysice constituitur, ex

Christoph. de Ortega, De Deo Vno, Tomus I.

quorum integritate, seu integratione, bonitas absolute talis in quouis genere entis resultat, ac proinde bonitas eam dicit integritatem quam entis conceptus non dicit. Licet autem in eo genere siue physice, siue metaphysice totum ens eis ipsis componatur: aut eius natura compositio cuiusmodi non est, vt recte aiunt Nazian. orat. 38. illis verbis *Immensus igitur*, & orat. 42. verbis eisdem vbi Nizetas, & Pselus. Ex quo à contrario inferunt, neque simplicitatem Dei naturam esse, sed aliud esse à natura; diuersitate quidem metaphysica solum & rationis, non reali.

5. Aliunde vero bonitatem adhuc summam, & per essentiam Dei attributum speciale non esse contendere aliquis posset: quia nimirum diuina omnia prædicata non minus quam entis à se prædicatum, vel transcendat, vel saltem consequatur. Et si, vt diximus, bonum diuersum quid ex parte obiecti ab ente sit. Primo enim diuina omnia attributa, & prædicata entia esse debent, cum nihil purum non sint. Secundo quia per omnes sunt ea omnia perfectiones quod ipsum est, bonitates esse, vel saltem bonitate constare: licet aliquid aliud perfectio addatur: imo excellentes bonitates Dei attributa communiter essentur: cum perfectiones simpliciter simplices ab omnibus reputentur, atque ideo Deo attribuantur. Verum nihil hæc omnia probant, ac proinde speciale Dei attributum ab aliis diuersum bonitatem esse dicendum, tenendumque omnino est.

6. Primum supponit attributa diuina entis à se prædicatum imbibere, seu esse entia à se metaphysica substantiæ, cuius oppositum supra non semel ostendimus: imo id etiam Personalitatibus diuinis præcisè sumptis negauimus contra, de Trinit. d. 7. qu. 1. vbi ea de re plura sunt. tam enim entia adiectiue, quatenus existentia, & entitate essentie iure identitatis realis cum illa, & existunt, & sunt physice, & metaphysice: ac proinde licet sint nihil reale substantiæ, adiectiue tamen sunt aliquid, ac non purum nihil sicut negationes, & Chimære, vt constat ex dictis ibi in simili de personalitatibus. Ex quo constat eis, ne bonitatem quidem secundum quid competere, nedum absolute talem quæ Deo enti totali competit. Secundum supponit omnia prædicata diuina perfectiones, & simpliciter etiam simplices esse: quod licet vulgo nullo examine accipiat, rigidum tamen examen requirit quæstione proxima habendum.

QVÆSTIO III.

De diuina perfectione.

¶ Vt d perfectio absolute talis, & perfectio simpliciter simplex sit, videndum primo accuratè erit, vt post modum, an vtraque, & quo gradu, & modo in Deo sit, dilucide explicetur.

CERTAMEN I.

Perfectionis vtriusque quidditas & essentia examinatur.

1. Bonitatem quampiam rei cuiusvis in se (quo sensu de Dei bonitate disputauimus) idem prorsus, quod eius perfectionem esse censetur communiter, vt videre est in Vasquio, & Soario id sæpè, & docentibus, & supponentibus locis citatis, in Becano 1. part. tract. 1. cap. 4. initio. Lessio lib. 7. de attribut. c. 1. initio & supponi videtur à S. Thom. 1. p. qu. 5. art. 1. ad 1. vbi ait: *Bonum dicitur rationem perfecti*, ex quo statim fere sic intulit. *Vnde quod est ultimo perfectum dicitur bonum simpliciter; quod autem non habet ultimam perfectionem, quam debet habere, quamvis habeat aliquam perfectionem, in quantum est actu, non dicitur perfectum simpliciter, nec bonum simpliciter.*

ORTEGA
En la parti
D Via